

Sygn. akt V U 272/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Nowakowska

Protokolant st. sekr. sądowy Alina Kędzia

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2018 r. w Kaliszu

odwołania S. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 16 stycznia 2018 r. Nr (...)

w sprawie S. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o odsetki

Zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 16 stycznia 2018 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje S. P. prawo do odsetek za nieterminową wypłatę świadczenia kompensacyjnego za okres od marca 2016r. do miesiąca ponownego podjęcia wypłaty.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16.01.2018r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił S. P. wypłaty odsetek za nieterminowe załatwienie wniosku w związku z przyznanym prawem do emerytury w oparciu o wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 09.10.2017r., gdyż orzeczenie to nie zawiera stwierdzenia, że to organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczenia.

Odwołanie od tej decyzji wniosła S. P., domagając się wypłaty ustawowych odsetek z tytułu nieterminowej wypłaty nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego podnosząc, że wszelkie konsekwencje prawne wydania wadliwej decyzji (w tym konieczność uiszczenia odsetek ustawowych od niewypłaconego świadczenia) powinny obciążać Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto odwołująca się wskazała, że błędne jest również powoływanie się organu rentowego na fakt, że orzekający w sprawie prawa do świadczenia sąd, nie stwierdził odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za nieterminowe załatwienie wniosku, gdyż zgodnie ze stanowiskiem judykatury, brak przedmiotowego orzeczenia sądu o odpowiedzialności organu rentowego, nie pozbawia odwołującej prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd ustalił co następuje:

S. P. urodziła się (...) Od dnia 01.09.1999r. do dnia 31 sierpnia 2015r. zatrudniona była w (...) Nr (...) im. Z. H. w Ż. na stanowisku nauczyciela geografii. W okresie od dnia 01.10.2014r. do dnia 31.08.2015r. wnioskodawczyni

zatrudniona była w niepełnym wymiarze czasu pracy tj. 14/18 godzin tygodniowo. Wniosek o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne złożyła w dniu 08.09.2015r.

Decyzją z dnia 02.12.2015r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni nauczycielskie świadczenie rekompensacyjne od dnia 01.09.2015r., tj. od dnia daty nabycia uprawnień do świadczenia do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia przez odwołującą się wieku 62lat i 7 miesięcy.

Następnie decyzją z dnia 21.03.2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzekł o odmowie przyznania odwołującej S. P. nauczycielskiego świadczenia rekompensacyjnego, wstrzymując jednocześnie jego wypłatę, począwszy od miesiąca marca 2016r. oraz uchylił decyzję z dnia 02.12.2015r., przyznającą przedmiotowe świadczenie. Powodem zmiany decyzji było ujawnienie, że odwołująca się nie spełniała warunków do przyznania świadczenia, gdyż rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło, gdy pracowała ona w niepełnym wymiarze czasu pracy.

W wyniku wniesionego przez ubezpieczoną odwołania od decyzji ZUS z dnia 21.03.2016r., Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 7 czerwca 2016r. zmienił wyżej wymienioną decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do nauczycielskiego świadczenia rekompensacyjnego od dnia 01.09.2015r. do dnia osiągnięcia przez nią wieku emerytalnego 62 lat i 7 miesięcy. Prawidłowość tego orzeczenia została potwierdzona przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, który wyrokiem z dnia 09.10.2017r. oddalił apelację organu rentowego. W wyroku Sąd nie zawarł orzeczenia o odpowiedzialności organu rentowego.

Wyrok wpłynął do organu rentowego w dniu 08.11.2017r., a akta sprawy w dniu 22.11.2017r. Decyzją wydaną w dniu 30.11.2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykonał wyrok Sądu i przyznał ponownie S. P. świadczenie. W dniu 07.12.2017r. organ rentowy wypłacił odwołującej się skapitalizowaną wartość świadczenia kompensacyjnego za okres od marca 2016r. do listopada 2017r. Wnioskodawczyni nie wypłacono należnych odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Pismem z dnia 09.01.2018r odwołująca się S. P. wezwała organ rentowy do zapłaty kwoty w wysokości 2.386,08 zł tytułem skapitalizowanych odsetek za opóźnienie w wypłacie na jej rzecz nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego za okres od marca 2016r. do listopada 2017r.

Decyzją z dnia 16.01.2018r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił wnioskodawczyni wypłaty odsetek za nieterminowe załatwienie wniosku.

(okoliczności bezsporne)

Sąd zważył co następuje:

Stosownie do treści art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2017, poz. 1778 ze zm.), jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego.

Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 11.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2017, poz. 1383 ze zm.), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust.2 i 3 oraz art. 120.

W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialności organu rentowego (art. 188 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Jeżeli więc odpowiedzialność taka jest po stronie organu rentowego ubezpieczony ma prawo do odsetek. Omawiany przepis może więc dotyczyć wyłącznie takiej sytuacji, której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogłaby skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006r. III AUa 1126/2005). Organ rentowy ma bowiem obowiązek znać i prawidłowo stosować prawo materialne i w tym zakresie ponosi pełną odpowiedzialność. Jedynie wówczas, gdy brak możliwości wydania prawidłowej decyzji był podyktowany niezależnymi od organu rentowego, brakami w ustaleniach faktycznych, możliwe jest przyjęcie, że organ nie ponosi odpowiedzialności przewidzianej w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Należy przy tym zauważyć, że użyty w tym przepisie termin 'ustalenie okoliczności' dotyczy wyłącznie sfery faktów, a nie prawa, bowiem przy wykładni prawa nie dochodzi do żadnych "ustaleń okoliczności".

Organ rentowy uzasadniając odmowę wypłaty odsetek od nauczycielskiego świadczenia rekompensacyjnego przyznanego od daty ustalonej w wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 7 czerwca 2016r., powołał się na cytowany powyżej art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz na brak stwierdzenia przez Sąd Apelacyjny w Łodzi odpowiedzialności organu rentowego.

Stanowisko organu rentowego nie jest zasadne, gdyż brak orzeczenia w wyroku o kwestii odpowiedzialności ZUS nie zamyka drogi do późniejszego dochodzenia odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Brak orzeczenia w tym przedmiocie nie przesądza o tym, że ZUS nie ponosi odpowiedzialności, a świadczy co najwyżej o tym, że strona nie zgłosiła żądania w tej kwestii. W razie wystąpienia o odsetki po wykonaniu wyroku przyznającego świadczenia konieczne jest ustalenie z jakich przyczyn doszło do opóźnienia w wypłacie świadczenia.

Rację ma odwołująca się, że ugruntowane jest orzecznictwo Sądu Najwyższego w aspekcie wykładni przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, z którego jasno wynika, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie może być wątpliwości, że wydanie decyzji zgodnej z prawem było możliwe. ZUS znał wszystkie okoliczności dotyczące zatrudnienia wnioskodawczyni, jak i rozwiązania z nią z dniem 31 sierpnia 2015r. stosunku pracy w trybie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy Karta Nauczyciela. Organ rentowy posiadał także wiedzę na temat wymiaru czasu pracy odwołującej się, tj. wiedział, że przed ustaniem stosunku pracy nie była ona zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, a tylko w wymiarze 14/18 etatu. Postępowanie sądowe było przeprowadzone w oparciu o tożsamy materiał dowodowy, jaki był dostępny dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na etapie wydawania zaskarżonej decyzji. Tym samym nie sposób uznać, że to dopiero dowody przeprowadzone przed Sądem Okręgowym w Kaliszu dały podstawę do przyznania odwołującej się świadczenia. Ponadto pozostałe warunki nabycia przez ubezpieczoną świadczenia nie były przez żadną ze stron kwestionowane.

Zgodzić należy się z odwołującą, że w skutek błędnej decyzji ZUS, znalazła się ona w bardzo niekorzystnej sytuacji finansowej i nie może ponosić z tego tytułu konsekwencji. W zaistniałych okolicznościach, próby podważenia żądania odwołującej o wypłatę odsetek, trudno pogodzić z zasadami demokratycznego państwa prawa oraz sprawiedliwości społecznej.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie organ rentowy miał możliwość wydania prawidłowej decyzji o przyznaniu nauczycielskiego świadczenia rekompensacyjnego, gdyby dokonano prawidłowej wykładni przepisów prawa i właściwie je zastosowano. Zakład odwołał się jedynie do braku stwierdzenia przez Sąd Apelacyjny w Łodzi odpowiedzialności organu rentowego.

Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005r. (sygn. akt I UK 159/2004 opubl. OSNP 2005ll9l308), wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznaczają że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. Podobnie w wyroku z dnia 7 października 2004 r., II UK 485103 (OSNP 2005 Nr 10, poz. 147) Sąd Najwyższy stwierdził, że do przewidzianego w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia.

Skoro zatem organ rentowy wydał ponownie w dniu 30.11.2017r. decyzję o przyznaniu nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego w oparciu o te same dowody i stan faktyczny, który był podstawą uchylonej decyzji z dnia 02.12.2015r., to konsekwencją tego jest przyjęcie odpowiedzialności organu za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Przepis § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999r. Nr 12, poz.104), wydanego na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowi, że odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. Zaś okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia. Jeśli organ rentowy w chwili wydania zaskarżonej decyzji miał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, zwłaszcza gdy w tym postępowaniu nie ustalono żadnych nowych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu (por. wyrok SN z dnia 25 stycznia 2005 r., sygn. akt I UK 159/04, OSNP 2005/19/308).

Z tego względu Sąd uznał, że ZUS ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia, co aktualizuje obowiązek zapłaty odsetek ustawowych, ustalając wniosek wnioskodawczyni prawo do odsetek ustawowych z tytułu nieterminowej wypłaty nauczycielskiego świadczenia rekompensacyjnego od miesiąca wstrzymania jego wypłaty, tj. marca 2016r. do listopada 2017r. Sąd stwierdził, że odsetki te należne są od daty wymagalności każdego ze świadczeń - zgodnie z zapadaniem terminu wymagalności, tj. od ustalonego przez organ rentowy decyzją z dnia 02.12.2015r. terminu płatności świadczenia od dnia 25 każdego spornego miesiąca, do dnia wypłaty. Za każdy okres termin wymagalności nadchodzi osobno.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmieniając skarżoną decyzję orzekł jak w sentencji.